

De strandkrab gewoon en toch bijzonder

Het zijn zo ongeveer de "gewoonste" dieren die je tijdens een duik kan tegenkomen. Maar strandkrabben zijn ook slimme jagers, zachtaardige minnaars en geharde overlevers.

Ieder Zeeuws kind heeft het wel eens gedaan: krabben vangen. Met een gekraakte mossel aan een touwtje vis je op een middag een emmer vol. Zelfs in brak water of op blubberige bodems, want strandkrabben zitten overal: op zand, modder en rotsen of verscholen in het wier. Vooral in de zomer en de herfst zijn ze erg actief.

De strandkrab (*Carcinus maenas*) onderscheidt zich van zwemkrabben door zijn puntige achterpoten, terwijl die van zwemkrabben meer lijken op afgeplatte peddels. Hij wordt maximaal zo'n tien centimeter groot en is zwartgroen tot roodachtig met een lichte buik. Net als kreeften heeft hij een ranke knipschaar en een grovere maal-schaar.

Krabben fourageren vooral tijdens hoog water en 's nachts. Ze eten bijna alles, waaronder schelpdieren, slakken, wormen, zeepokken, wieren en andere krabben. Vooral mosselen zijn favoriet. Kleine exemplaren worden zonder veel omwegen gekraakt; de grote mosselen worden bij de punt opengewrikt. Een "gemiddelde" krab kan meer dan dertig mosselen per dag veror-

In het voorjaar, bij maanloze nachten, stijgen de volwassen mannetjes op van de bodem en kronkelen door het water voor de 'liefdesdans'.

Foto: Filip Staes

beren. Krabben kunnen dan ook flink huishouden op mosselpercelen.

Slimme krab

De strandkrab komt oorspronkelijk voor langs de oostkust van de Atlantische Oceaan. In de 19e eeuw is hij geïntroduceerd aan de Amerikaanse oostkust en sinds eind vorige eeuw wordt hij zelfs aangetroffen in Australië, Japan en Californië. Best kans dus dat duikers op een exotische bestemming "onze" eigen strandkrab aantreffen! Waarschijnlijk zijn de dieren verspreid in ballastwater, of als verstekeling met geïmporteerde kreeft of aas. Vooral in ondiepe warme kustwateren doen de introducées het zo goed, dat ze inmiddels een plaag vormen. De strandkrab is slimmer, sneller en vraatzuchtiger dan de meeste andere krabben. Op veel plaatsen heeft hij dan ook flink huisgehouden onder de lokale schelpdieren en garnalen. Voeg daar aan toe dat de krabben kunnen leven bij sterk wisselende temperaturen en zoutgehaltes en zich razendsnel voortplanten, en het is duidelijk dat hun komst enorme gevolgen kan hebben voor een ecosysteem.

Net als alle kreeftachtigen, groeien krabben door regelmatig te verschalen. Een paar dagen voor de verschaling begint de krab kalk te onttrekken aan zijn pantser, dat hij tijdelijk opslaat in zijn lichaam. Dan pompt het dier zich vol met water, waardoor hij opzwellt en uit zijn pantser scheurt. Na de verschaling is de krab eerst boterzacht en houdt zich verborgen tussen de stenen. De opgeslagen kalk wordt overgebracht naar het nieuwe pantser, waardoor de krab weer uithardt.

Rode krabben zijn agressiever

Tijdens de cyclus van verschaling veranderen de krabben van kleur. Een pas verschaalde krab is groen, maar na verloop van tijd verandert hij van oranje naar roodachtig. Rode krabben zijn sterker, dominanter en agressiever. Omdat ze meer vechten, lopen ze ook vaker rond met ontbrekende ledematen. Mannetjes en vrouwtjeskrabben zijn gemakkelijk van elkaar te onderscheiden. Het achterlijf van krabben is naar onder gevouwen en is bij vrouwtjes rond met vijf segmenten, bij mannetjes puntig met drie segmenten. Beide sexen

vertonen daarnaast ook een verschillend gedrag als ze worden opgepakt. Mannetjes dreigen met hun poten en scharen, terwijl de vrouwtjes hun ledematen naar binnen vouwen, waarschijnlijk in een reflex om de eieren te beschermen. Strandkrabben kunnen meerdere malen per jaar paren, maar alleen direct nadat het vrouwtje is verschaald. Kort voor haar verschaling gaat een vrouwtje daarom lokstoffen uitstoten. Een mannetje die dit ruikt zal haar oppakken en dragen tot het moment van de paring. Als zo'n koppel een ander mannetje tegenkomt, loopt het vaak uit op een gevecht. De fysieke aanwezigheid van het vrouwtje is overigens niet persé nodig. Als beide mannetjes bij elkaar worden gezet in water waarin een "ontvankelijk" vrouwtje heeft gezeten dan gaan ze elkaar ook te lijf.

Buik tegen buik paren

Gevechten tussen mannetjes zijn een kostbare zaak voor beide partijen, want in bijna de helft van de gevallen verliest een of beide kempfanen een ledemaat. Voor mannetjes is dat een extra probleem, omdat ze met een ontbrekende schaar bijna nooit aan de vrouw komen, waarschijnlijk omdat dit een grote handicap vormt bij het vechten. Gelukkig groeien de ontbrekende ledematen weer aan tijdens volgende verschalingen.

Na de verschaling van het vrouwtje paren de dieren, buik tegen buik. Het mannetje beschermt daarna het pas verschaalde vrouwtje tegen rovers en soortgenoten, terwijl ze haar eitjes legt. De eitjes – maximaal zo'n 200.000- bevestigd ze onder haar staart en draagt ze maandenlang met zich mee. Krabbenlarven gebruiken de getijden als transportmiddel. 's Nachts zwemmen de pas uitgekomen larven naar de oppervlakte, waar ze met de ebstroom zeewaarts worden gevoerd. De jonge krabbejes ondergaan een aantal vervellingen en keren dan met de nachtelijke vloedstroom terug als megalopa (grootoog)-larven, die er uit zien als een miniatuurkrab met grote ogen. De grootooglarven dalen af naar de bodem en verbergen zich tussen de stenen of in het sediment om daar in een jaar uit te groeien tot volwassen krabben.

Linksboven: Een koppel krabben, kort voor de paring.

Rechtsboven: Net als kreeften hebben krabben een fijne "knip" schaar en een grovere "maal" schaar.

Linksonder: Een jonge, pas verschaalde krab verbergt zich onder het zand. Naast hem ligt zijn oude pantser.

Rechtsonder: Krabben zijn goed in staat boven water te ademen, mits de lucht niet te droog is.

Foto: Filip Staes

Foto: Filip Staes

Foto: Gregory Jensen

Foto: Matthias Zimmermann